Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

शालेय बालसंगीत

भाग १ ला

लेखक

पं. वि. ना. पटवर्धन

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

॥ श्रीराम प्रसन्न ॥

संगीत गौरव ग्रंथमालेचें पुष्प १० वें

शालेय बालसंगीत

भाग पहिला

लेखक

'संगीत-चूडामणि' 'संगीत-प्रवीण',

पं. विनायक नारायण पटवर्धन

सन १९५१] प्रथमावृत्ति [किंमत ८ आणे

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

या पुस्तकांत आलेल्या चिन्हांची संक्षिप्त माहिती

एक मात्रा (सा) अर्धी मात्रा (सा)

ज्या स्वराचा पाय मोडला असेल तो स्वर कोमल समजावा.

जसें—रे ग् ध् नी. म तीव्रासाठीं पुढील खूण केली आहे. म

ज्या स्वरावर टिंब असेल (धं) तो स्वर मंद्र सप्तकांतील समजावा.

ज्या स्वरावर रेघ असेल (गं) तो स्वर तार सप्तकांतील समजावा.

या पुस्तकांत आलेल्या तालांचे तबल्याचे ठेके

त्रिताल, मात्रा ८ (मध्यलय) ठोके १–३–७ मात्रेवर

धा धिं धिं धा धा धिं धिं धा धा तिं तिं ता ता धिं धिं धा |

० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० |

१ ३ + ७

द्रुत एकताल, मात्रा ६, ठोके १–३–५–६ मात्रेवर

धि धि धा गि त्र क तू ना क त्ता धा गि त्र क धी ना |

० ० ◡ ◡ ◡ ◡ ० ० ० ० ◡ ◡ ◡ ◡ ० ० |

१ ३ + ५ ६

झपताल, मात्रा १०, ठोके १–३–८ मात्रेवर

धी ना धी धी ना ती ना धी धी ना |

१ ३ + ८

तालांतील सम, मात्रा, ठोके ओळखण्याचीं चिन्हें

१ हा आंकडा तालांतील पहिली मात्रा म्हणजे सम ओळखण्याचा आहे.

+ हें चिन्ह तालांतील काल ओळखण्याचें आहे.

समेशिवाय इतर ठोके ज्या ज्या मात्रावरून असतील तेच आंकडे स्वरा-खालीं येतील.

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

प्रास्ताविक निवेदन

'गांधर्व महाविद्यालय' ही संस्था कै. गायनाचार्य पु. पं. विष्णु दिगंबर पलुस्कर यांनीं स्थापन करून आज पन्नास वर्षें पूर्ण होत आहेत. अशा सुप्रसंगी या पुस्तकाचे प्रकाशन होत आहे, या सुयोगाबद्दल मला फारच आनंद होत आहे.

शालेय बालसंगीत' ही माला लहानलहान बालकांच्या शिक्षणास उपयोगी पडावी या उद्देशानें लिहिली आहे. त्यांना झेपेल अशीच रचना असूनही अभिजात संगीताशीं त्यांचा परिचय व्हावा अशी खटपट केली आहे. मुंबई सरकारच्या शिक्षणखात्यानें अभ्यासक्रमांत संगीत या विषयाचा समावेश केलेला असून इयत्तावार अभ्यासक्रमहि निश्चित केला आहे. त्या अभ्यासक्रमानुसार हीं पुस्तकें लिहिलीं असून पहिला भाग पहिलीला, दुसरा भाग दुसरीला व तिसरा भाग तिसरीला अशी योजना करतां येईल. या मालेंत येणाऱ्या रागांचा अधिक अभ्यास करूं इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांना 'बाल-संगीत' या मालेचा उपयोग करून शिक्षकांच्या मदतीनें स्वतःच्या ज्ञानांत भर घालतां येईल. [सर्व संगीतप्रेमी या नवीन उपक्रमाचा लाभ घेऊन लेखकाच्या परिश्रमाचें चीज करतील अशी आशा आहे. विशेषतः ज्या शाळांतून संगीताचें शिक्षण दिलें जातें अशा सर्व शाळांच्या प्रमुखांनीं या पुस्तकांचा उपयोग करून घ्यावा अशी त्यांना विनंति आहे.

समर्थ भारत प्रेसचे व्यवस्थापक श्री. स. रा. सरदेसाई यांनी अत्यंत थोड्या अवधींत हें पुस्तक इतक्या सुबक रीतीनें छापून दिलें याकरितां त्यांचा मी आभारी आहें.

पुणें,
५ मे, १९५१

विनायक नारायण पटवर्धन

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

अनुक्रमणिका

शास्त्रीय माहिती—पा. १ ते ४.

राग-भूपाली—शास्त्रीय परिचय व सारेगम पा. ५. लक्षणगीत पा. ६. नमन पा. ७. प्रभुचें नाम पा. ८.

राग-दुर्गा—शास्त्रीय परिचय व सारेगम पा. १०. लक्षणगीत पा. ११. सुमन एक पा. १२. रम्य सुगुण पा. १३.

राग-सारंग—शास्त्रीय परिचय व सारेगम पा. १४. लक्षगीत पा. १६. प्रभुनाम सुख पा. १७.

राग-खमाज—शास्त्रीय परिचय व सारेगम पा. १८. लक्षणगीत पा. २०. मधुर मुरली पा. २१.

राग-देश—शास्त्रीय परिचय व सारेगम पा. २३. लक्षणगीत पा. २४. ज्योत्स्ना ही पा. २५. देवी अहिल्ये पा. २६.

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

शालेय बालसंगीत

भाग पहिला

(शास्त्रीय विभाग)

यस्य सर्वे समारंभाः संगीतोद्धार हेतवे ।
तस्मैदिगंबरांशाय विष्णवे गुरवे नमः ॥

पाठ १ ला

शरीरांत प्राण जितका महत्त्वाचा आहे तितकाच स्वर हा संगीतांत महत्त्वाचा आहे. स्वर हें संगीतकलेचें माध्यम आहे.

स्वर हे नादापासून निर्माण होतात. नाद याचा शब्दशः अर्थ येथें घेऊन चालणार नाहीं. जो आवाज श्रवणमधुर असून संगीतोपयोगी असतो अशा आवाजाला नाद असें म्हणतात. नाद उंच किंवा खालीं होऊं शकतो व नादाच्या उंच नीच होण्याने व नंतर विशिष्ट जागेवर स्थिर होण्यामुळें वेगवेगळे स्वर निर्माण होतात. विशिष्ट उंचीच्या नादांना स्वर असें म्हणतात.

संगीतांत सात स्वरांचा उपयोग केला जातो. त्यांची मूळ संस्कृत नांवे षड्ज, ऋषभ, गांधार, मध्यम, पंचम, धैवत व निषाद अशी आहेत. पण प्रत्यक्ष गातांना मात्र त्या स्वरांचा उच्चार अनुक्रमें सा, रे, ग, म, प, ध व नि या नावांनीं केला जातो. या सात स्वरांतील ' सा ' हा सर्वांत खालचा स्वर असून पुढील प्रत्येक स्वर क्रमशः चढत असून ' नि ' हा सर्वांत उंच स्वर होय.

जरी हे सातच स्वर संगीतांत वापरले जात असले तरी त्यांचे वेगवेगळे प्रकार होऊं शकतात. वरील सात स्वरांमध्यें जे अंतर असते ते कमीजास्त

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

झाल्यानें स्वरांना नादाची नवी स्थानें मिळूं शकतात. अशा मूळची जागा सोडूं शकणाऱ्या स्वरांना चल व मूळचें स्थान कधींही न सोडणाऱ्या स्वरांना अचल स्वर असें म्हणतात. 'रे', 'ग', 'म', 'ध' व 'नि' हे स्वर चल आहेत व 'सा' व 'प' हे दोन स्वर अचल आहेत. रे, ग, ध व नि हे स्वर आपल्या मूळच्या जागेपेक्षां कमी उंचीच्या स्थानावर (अर्थात् मागील स्वरांपेक्षां मात्र उंच) आले म्हणजे त्यांना कोमल असे म्हणतात. मूळच्या स्थानास शुद्ध असे म्हणतात व शुद्धापेक्षां कमी झालेल्या स्वरास कोमल स्वर म्हणतात. रे, ग, ध व नि हे कोमल होतात. 'रे कोमल' हा स्वर 'सा' पेक्षां उंच पण 'रे' शुद्धापेक्षां कमी उंच असा असतो. असेंच कोमल ग, ध व नि यांचेबद्दल सांगतां येईल. 'म' मात्र आपल्या शुद्ध स्थानापासून चढा पण 'प' पेक्षां कमी उंच असें स्थान घेतो. शुद्ध स्वरापेक्षां चढ्या झालेल्या स्वरास तीव्र असें म्हणतात. फक्त 'म' तेवढा तीव्र होतो.

स्वरांचे वरील सर्व प्रकार आपल्याला पुढीलप्रमाणें सहज लक्षांत ठेवतां येतील:—

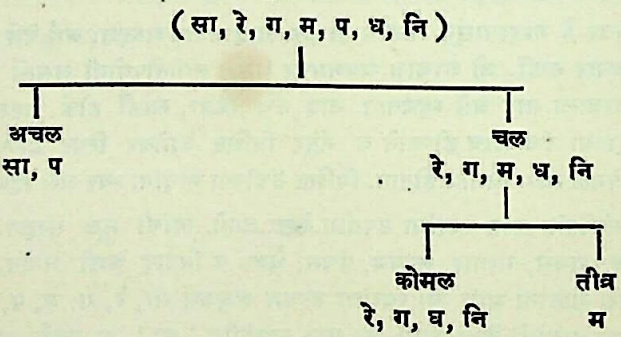

पाठ २ रा

संगीतांत सात स्वरांचा उपयोग केला जातो असें मागील पाठांत आपण पाहिलेच आहे. अशा सात स्वरांच्या समूहास सप्तक असें म्हणतात. एका

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

सप्तकांत सात शुद्ध स्वर, चार कोमल स्वर व एक तीव्र स्वर असें जास्तींत जास्त बारा स्वर येऊं शकतात.

संगीतांत तीन सप्तकांचा प्रायः उपयोग केला जातो. ज्या सप्तकांतील स्वर सहजगत्या अगदीं विनासायास म्हणतां येतील तें मध्य सप्तक होय. त्याचेवरील सप्तक हें तार सप्तक व मध्य सप्तकाचें खालचें सप्तक तें मंद्र सप्तक या नांवानें ओळखले जाते. मध्य सप्तकाचाच संगीतांत विशेष उपयोग केला जातो.

संगीतांत जे स्वर वापरले जातात त्यांचा दोन तऱ्हेनें उपयोग केला जातो; चढत्या किंवा उतरत्या क्रमानें सा, रे, ग, म, प, ध, नि अशा चढत्या क्रमानें स्वर घेण्याच्या क्रियेस आरोह असें म्हणतात. नि, ध, प, म, ग, रे, सा अशा उतरत्या क्रमानें स्वर घेण्याच्या क्रियेस अवरोह असें म्हणतात.

विशिष्ट क्रम पाळून आरोह अवरोह युक्त स्वर म्हटलें म्हणजे अशा स्वर-योजनेला अलंकार असें म्हणतात. वेगवेगळे अलंकार म्हटल्यानें स्वर लावण्यास मदत होते.

अभ्यासासाठीं कांहीं अलंकार खालीं दिले आहेतः—

१ सा रे ग, रे ग म, ग म प, म प ध, प ध नि, ध नि सां
सां नि ध, नि ध प, ध प म, प म ग, म ग रे, ग रे सा.

२ सा रे ग म, रे ग म प, ग म प ध, म प ध नि, प ध नि सां
सां नि ध प, नि ध प म, ध प म ग, प म ग रे, म ग रे सा.

३ सा ग, रे म, ग प, म ध, प नि, ध सां, सां ध, नि प, ध म,
प ग, म रे, ग सा.

४ सा ग रे सा, रे म ग रे, ग प म ग, म ध प म, प नि ध प,
ध सां नि ध, ध नि सां ध, प ध नि प, म प ध म, ग म
प ग, रे ग म रे, सा रे ग सा.

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

सप्तकांत जास्तींत जास्त बारा स्वर (शुद्ध कोमल व तीव्र मिळून) कसे येतात तें आपण पाहिले. या बारा स्वरांपैकीं कमींत कमी ५ स्वर घेणाऱ्या विशिष्ट नियमांचे पालन करणाऱ्या व रंजक अशा स्वरसमुदायास राग असें म्हणतात. शास्त्रीय संगीताचें एक मूलभूत वैशिष्ट्य म्हणून ' राग ' कल्पनेचा उल्लेख करावा लागेल; व म्हणूनच शास्त्रीय संगीताला ' रागदारी संगीत ' या नांवानेंहि संबोधिले जाते. निरनिराळ्या रागांचा अभ्यास करणें हेंच संगीताच्या अभ्यासाचें प्रमुख अंग होय.

पाठ ३ रा

मात्रा व ताल

संगीतांत स्वराचें खालोखाल मात्रा व ताल यांचे महत्त्व आहे. स्वर-योजनेला विशिष्ट गतीशिवाय सौंदर्य येत नाहीं; व ही गति संगीताला मात्रा व ताल यांच्या साहाय्यानें मिळते.

संगीताच्या विशिष्ट गतीस लय असें म्हणतात. ही लय मोजण्यासाठीं सारख्या प्रमाणांत दिलेल्या ठोक्यांना मात्रा असें म्हणतात. दोन ठोक्यांत जे अंतर असेल त्यावरून लय सहज लक्षांत येते. नंतरच्या ठोक्यांमध्येंदेखील तेवढेंच अंतर ठेवावे लागते.

विशिष्ट मात्रांच्या समूहाला ताल असें म्हणतात. ८, १०, १२, १६ इ. वेगवेगळ्या मात्रांच्या समूहाला वेगवेगळीं नांवें आहेत. ८ मात्रांच्या तालास त्रिताल, १० मात्रांच्या तालास झपताल, ६ मात्रांच्या तालाला द्रुत एकताल अशी निरनिराळीं नांवें आहेत.

तालाच्या सुरवातीच्या (म्हणजे पहिल्या) मात्रेस त्या तालाची सम असें म्हणतात. तालाचें दोन सारखें भाग केल्यास दुसऱ्या भागाची पहिली मात्रा म्हणजे तालाचा काल होय. त्रितालाचा काल ५ व्या मात्रेवर व झप-तालाचा काल ६ व्या मात्रेवर येतो.

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

राग—भूपाली

या रागाला मध्यम व निषाद वर्ज्य, बाकी सर्व स्वर शुद्ध लागतात.
जाति—ओडव; वेळ—रात्रीचा पहिला प्रहर; वादी—गांधार; संवादी—धैवत.

रागाचें मुख्य अंग

ग रे प ग, ग रे, साधं साधं सा

आरोह—सा रे ग प साध सा

अवरोह—सा साध प पग रे सा

लक्षांत ठेवण्याच्या गोष्टी—हा राग गंभीर आहे. या रागांत 'ग रे प ग, ग रे, साधं सा' हे स्वर नेहमीं घ्यावेत, त्यामुळें रागाचें स्वरूप स्पष्ट होतें. पंचमावर फार थांबूं नये व वर दिलेले स्वर म्हणावेत, म्हणजे राग चुकणार नाहीं.

आलाप

१ साधंसाधंसा, साधंसारे, साधंसाधंसा, सारेग, गरे, साधंसाधंसा

२ सागरेग, गरेपग, पगपसाधसाधपगरे, गरेपग, गरे, साधंसा

३ सा रे ग पसाधसाधसासाधसा, सा रे सासाध, प ध सा रे ग रेसासाध, पसाध साधपपगरे, गरेपम, गरे, साधंसा

क्र. १ राग—भूप, सारीगम; तीनताल

सा सा ध प ग रे सा रे | प ग ऽ ध प ग रे सा रे ग रे ग प ग प |
० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० — ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० |
+ ७ १ ३ + ७

सा ध ऽ प ग रे सा
० ० ० ० ० ० —
१ ३

॥ अंतरा ॥

ग ग ग प प प साध ध | सा ध ऽ ध सा रे सा सा ग रे सा ध
० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० — ० ० ० ० ० ०
+ ७ १ ३ + ७

सा ध प | ग रे ऽ ध प ग रे सा
० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ०
१ ३

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

क्र. २ राग–भूप, लक्षणगीत; त्रिताल

कशि मनहर सजली, भूपाली. म-नी हीना सुर शुद्ध मेल युत प्रथम याम निशि नटली ॥ धृ० ॥ औडव मनहर जाति प्रगटली, ग, ध वादी संवादी वदली, उलट सुलट आलाप करित रस शांत भक्तिला वरली ॥ १ ॥

–कै. पं. ना. मो. खरेकृत

ग प ध सां ध प ग रे सा | प ग ग ऽ ग रे ग प ध ध प | सां ध सां
० ० ० ० ० ० ० ० — | — — — — ० ० ० ० — ० ० | ० ०
क शि म न ह र स ज ली | भू पा ली . म नि ही . ना सु र | शु .
\+ ७ १ ३ + ७ १

सां सां ऽ सां रें सां सां ध ध सां ऽ सां रें रें | सां सां ध प ग रे ग प
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ०
द्ध मे . ल यु त प्र थ म या . म नि शि | न ट ली . . . कशि
३ + ७ १ ३

॥ अंतरा ॥

ग ग ग प प सां ध ध | सां सां सां सां रें सां ध गं रें सां सां | ध सां
— ० ० ० ० ० ० | — ० ० ० ० — ० ० — — — | ◡ ◡
औ ड व म न ह र | जा ति प्र ग ट ली ग ध वा दी सं | वा .
\+ ७ १ ३ + ७ १

रें सां सां ध सां ध प प ग ग ग प प प सां ध | सां सां सां सां सां
० — ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | — ० ० ० ०
. दी व द ली . उ ल ट सु ल ट आ . | ला प क रि त
३ + ७ १ ३

सां ध सां रें गं रें सां ऽ रें सां ध | सां सां ध प ग रे
० ० ◡ ◡ ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ०
र स शां . . त भ . क्ति ला . | व र ली . . .
\+ ७ १ ३

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

नमन

क्र. ३ राग–भूप, झपताल

नमन त्या प्रभुपदा। गुणिजनां कामदा ॥ धृ० ॥ दे सुसंगति सतत। कुमति जी संहरित। दाउनी कीं सुपथ। देई सुख संपदा ॥ १ ॥

सा ग रे रे ग ऽ ध प ग रे सा | प ग प सां ध सां ध सां ध प ग ध प
— — — ० ० — — — — — — | — — — — — — — — ० ०
न म नत्या . . प्र भु प दा . | गु णि ज नां . का . म .
१ ३ + ८ | १ ३ + ८

ग रे सा |
० ० — |
दा . . |

॥ अंतरा ॥

प ग प प सां ध सां सां सां रें सां सां | सां ग रें सां ऽ ध सां रें सां
— — — — — — — — — — — | — — — — — ० ० — —
दे . सु सं . ग ति स त त | कु म ति जी . सं . . ह
१ ३ + ८ | १ ३ + ८

ध प | प ग ऽ प ग प ग रे प ग प सां ध सां | प ध सां ध प ग ग प ध
— — | — — — — — — — — — — — — — — | ० ० — — — — ० ० —
रि त | दा . उ नी . कीं . सु प य | दे . . इ सु ख सं . .
१ ३ + ८ | १ ३ +

प ग रे सा |
— ० ० — |
प दा . . |
८

'नमन त्या प्रभुपदा' म्हणून पुढील 'आलाप ताना' घेणें.

१ सा सा धं सा धं सा ऽ सा रे ग ऽ ग रे धं सा ऽ |
— — ० ० — ० ० — — ० ० ० ० ० — |
आ . . . . . |
१ ३ + ८

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

२ सा रे ग प ध प ग रे ऽ ग रे प ग रे धं सा |
० ० ० ० — — ० ० — ० ० ० ० — ० ०
आ . . . . . .
१ ३ + ८

३ सा रे ग प़ ध सां ऽ ध प ग रे ऽ ग रे धं सा ऽ |
० ० ० ० ० ० — ० ० ० ० — ० ० ० ० —
आ . . . . . .
१ ३ + ८

'नमन त्या' म्हणून पुढील 'ताना' कालापासून घेणें.

४ सा रे ग प ग रे ग प ध प ग रे ग प ध सां ध प ग रे |
आ . . . . . .
+ ८

५ सा रे ग प रे ग प ध ग प ध सां रें सां ध प ग रे सा |
आ . . . . . .
+ ८

क्र. ४ राग–भूप, द्रुत एकताल

प्रभुचे नाम गोड। मनिचे पुरवि कोड। स्मरता तदिय चरण। मोक्ष लाभ हो ॥ धृ० ॥ प्रभुनाम परमानंद। पुरवि तदिय छंद छंद। तोडि जगत मोहबंध। मोक्ष लाभहो ॥ १ ॥

सां ध सां ध प ग रे ग प ध प ग रे सा | प ग ग रे ऽ ग ध प ग
० ० — ० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० — ० ० ० ०
प्र भु चे . . ना . . म गो . ड | म नि चे . . पु र वि को
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

रे सा | ग रे ग प ऽ सां ध सां ध सां सां सां | सां ध सां ध प ग रे
० ० | ० ० ० ० — ० ० ० ० ० ० | — ० ० ० ०
. ड | स्म र ता . . त दि य च र ण | मो क्ष ला . भ
६ १ ३ + ५ ६ १ ३

ग प ध प ग रे सा |
ᴗ ᴗ ० ० ० ० ० |
हो . . . . . |
+ ५ ६

अंतरा

ग रे प ग प प सां ध सां सां ऽ सां | सां ध सां सां रें रें सां रें सां
० ० — ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० — ० ०
अ भु ना . म प र मा नं . द | पु र वि त दि य छं द छं
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५

ध प | सां ध सां सां गं रें सां रें सां ध प | सां ध सां ध प ग रे ग प
० ० | — ० ० ० ० — ० ० ० ० | — ० ० ० ० ᴗ ᴗ
. द | तो डि ज ग त मो ह बं . ध | मो क्ष ला . भ हो .
६ १ ३ + ५ ६ १ ३ +

ध प ग रे सा |
० ० ० ० ० |
. . . . . |
५ ६

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

राग--दुर्गा

या रागाला गंधार व निषाद वर्ज्य, बाकी सर्व स्वर शुद्ध आहेत.

जाति-ओडव; वादी-रिषभ; संवादी-धैवत. वेळ-रात्रीचा दुसरा प्रहर.

रागाचें मुख्य अंग

म प ध म रे, धं सा

आरोह—सा रे म प ध सां

अवरोह—सां ध प म रे, धं सा

लक्षांत ठेवण्याच्या गोष्टी—आरोहांत धैवतावर व अवरोहांत रिषभावर थांबावे म्हणजे रागाचें शुद्ध स्वरूप दिसतें. 'ध म रे प' हे स्वर नेहमी म्हणावेत, म्हणजे राग चुकणार नाहीं.

आलाप

१ सारे^रे^धं^सा^धंसा, सारेमरे, रेमपध^प^मरे, ^सा^धंसा

२ सारेमपधमरेप, म प धसां^सां^ध^प^म^म^रे, सारेधंसा

३ सा रे म प ध सां रें धसां, सां रें^रें^मं^रें^धसां, सां^ध^प^मरे, रेमपमरे, ^सा^धंसा

क्र. ५ राग-दुर्गा, सारीगम; झपताल

रे प प म प ध म रे रे सा | धं सा रे म प म प ध सां ध प

१ ३ + ८ १ ३ + ८

म म रे सा |

॥ अंतरा ॥

म प ध ध म प ध सां ध सां | ध सां रें मं रें ध सां रें सां ध

१ ३ + ८ १ ३ + ८

प म | रे प प म प म प ध सां ध प म म रे सा |

१ ३ + ८

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

क्र. ६ राग–दुर्गा, लक्षणगीत; द्रुत एकताल

करुनि दूर ग-नि सुरास। गाती विमल सुरांना। नटविति दुर्गा रागिणिला। स मर्यी मध निशिला ॥ धृ० ॥ रिषभ अंश ज्याला। धैवत संवदला केला। वि पद मध्यम सुराला सा ध म रे सा रे ध सा ॥ १ ॥

–कै. पं. खरेकृत

ध ध ध प म ऽ म रे सा रे प ऽ प | म रे सा सा सा रे धं सा सा
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | — — ० ० ० ० ० ० —
क रु नि दू . र ग नि सु रा . स | गा ती वि म ल सु रां . ना
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५ ६

सा रे म प ध ध सां ध सां रें सां ध ध | प म प ध ध म म
० ० ० ० — ० ० ◡ ◡ ◡ ◡ ० ० | — ० ० — ० ०
न ट वि ति दु र्गां . रा . . . गि णि | ला स म र्यी म ध
१ ३ + ५ ६ १ ३ +

रे सा धं सा |
० ० ० ०
नि शि ला . |
५ ६

॥ अंतरा ॥

म म प ध ऽ प ध सां सां सां रें | मं रें सां रें रें सां ध सां रें सां
० ० ० ० ० ० ० ० — ० ० | ० ० — ० ० — ◡ ◡ ◡ ◡
रि ष भ अं . श ज्या . ला धै . | व त सं व द ला के . . .
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५

ध प | प ध ध म ऽ रे रे सा धं सा सा | सां ध ऽ म रे सा
० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० — | ० ० ० ० — ०
ला . | वि प द म . ध्य म सु रा . ला | सा ध . म रे सा
६ १ ३ + ५ ६ १ ३ +

रे ऽ धं सा |
० ० ० —
रे . ध सा |
५ ६

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

क्र. ७ राग–दुर्गा, तीनताल

सुमन एक मज लाभे गुणी। सुगंध त्याचा जीव अनुभवी। हांसे नाचे स्वर्ग लाभुनी ॥ धृ० ॥ कल्पतरूचा गर्व कशाला। अमृत राहिले स्वर्गी लपुनी ॥ १ ॥

प ध ध प म रे म रे सा | म रे म प ऽ ध म रे रे म ऽ म प ध |
० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० — — |
सु म न ए . क म ज | ला . भे . . गु णीं . सु गं . ध त्याचा |
+ ७ १ ३ + ७

म प ध सां ध प म रे सा सा रे म म रे रे म प प म | म प ध ध
ऽ ऽ ऽ ऽ ० ० ० ० — ऽ ऽ ० ० ० ऽ ऽ ० ० ० | ऽ ऽ ० ०
जी . . . व अ नु भ वी हां . . से . ना . . चे . | स्व . . गं
१ ३ + ७ १

ध सां रें सां ध प म
ऽ ऽ ऽ ऽ ० —
ला . . . भु नी
३

॥ अंतरा ॥

म म म प ध | सां सां सों रं ध सां रें मं रें सां ऽ रें सां ध म |
— ० ० — — | — ० ० — — ० ० ० ० ० ० ० ० |
कल्प त रू चा | ग र्व क शा ला अ मृ त रा . हि ले . |
+ ७ १ ३ + ७

म प ध सां ध प म म रे सा
ऽ ऽ ऽ ऽ ० ० ० ० ० ०
स्व . . . र्गी . ल पु नी .
१ ३

'सुमन एक मज' म्हणून पुढील 'आलाप तान' समेपासून घेणें.

१ सा रे म प ध म रे धं सा
ऽ ऽ ऽ ऽ ० ० — ० ०
आ . . . . . .
१ ३

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

२ म प ध सां ध प म रे धं सा
⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ० ० ० ० ० ०
आ . . . . . .
१ ३

३ प ध सां रें मं रें सां ध पम रे
⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ० ० ० ० ० ०
आ . . . . . .
१ ३

४ सा रे म रे म प म प ध सां ध प म म
⌣ ⌣ ० ⌣ ⌣ ० ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣
आ . . . . . .
१ ३

५ प ध सां रें मं मं रें सां ध सां ध प म म रे सा
⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣
आ . . . . . .
१ ३

ईश चरणीं प्रार्थना

क्र. ८ राग–दुर्गा, द्रुत एकताल

रम्य सुगुण ईशचरण। करिति ज्यास नमन सुजन। करुनि स्तवन गुणिं गणजन। लाभे मन शांतिपूर्ण ॥ ध्रु० ॥ हृदयीं वसे कामना। पुरवि पुरवि पावना। तोडि पाश हे दारुण। मुक्त करी मानवगण ॥ १ ॥

रे म प ध पम म मरे रे म रे सा | धं सा धं सा ऽ सा रे म प ध
० ० ० ० ० ० — ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
र . म्य सु गु ण ई श च र ण | क रि ति ज्या . स न म न सु
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५

म रे | रे म रे प प प म प ध ध सां सां | ध सां रें ध पम म म प
० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ⌣ ⌣ ० — ० ० ⌣ ⌣
ज न | क रु नि स्त व न गु णिं ग ण ज . न | ला . . भे म न शां .
६ १ ३ + ५ ६ १ ३ +

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

ध प म रे ऽ सा |
० ० ० ० ० ० |
. ति पू . र्णं |
५ ६

॥ अंतरा ॥

म म म प ध ध सां ध सां ऽ | ध सां सां रें रें रें सां रें सां ध प |
० ० ० ० — ० ० ० ० — | ० ० ० ० ० ० — ० ० ० ० |
ह द यिं व से का . म ना . | पु र वि पु र वि का म ना . . |
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५ ६

मं रें सां ऽ सां ध सां रें सां ध प म म | रे म प ध प ध सां ध
— ० ० ० ० ० ० ० — ० ० | — ० ० — ० ० ० ० ०
तो डि पा . श हे . . दा रु ण | मु क्त क री मा . . न
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५

प म रे सा |
० ० ० ० |
. व ग ण |
६

राग—सारंग

या रागाला दोन निषाद लागतात. गंधार, धैवत वर्ज्य. बाकी सर्व शुद्ध स्वर.

जाति—ओडव; वादी-रिषभ; संवादी-पंचम; वेळ—दिवसाचा दुसरा प्रहर.

रागाचें मुख्य अंग

रे म प रे, म रे, निं सा

आरोह—सा रे म प नी सां

अवरोह—सां नि् प म रे सा

लक्षांत ठे वण्याच्या गोष्टी—या रागाच्या पूर्वार्धांत 'प रे, म रे, असे स्वर घेतात व उत्तरार्धांत 'नि् प म रे,' असे स्वर घेण्याचा प्रघात

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

आहे. आरोहांत शुद्ध निषाद व अवरोहांत कोमल निषाद घेतात. आरोहांत कोमल निषाद घेतला तर लगेच अवरोह करावा. त्यामुळें राग छाया बिघडत नाहीं. याच रागाला बिंद्रावनी सारंगहि कांहीं संगीतज्ञ म्हणतात.

आलाप

१ निंसा, सारे, सारेमरे, रेमप, प^म^रे, मरेसा

२ निं सा रे म पनिप, मपनि^सा^निसा, सा रें निसानिप, म प नि मप^म^रे, रे मपरे, मरे, निंरेसा

३ निं सा रे म पनिसा, सासा रें, म रें नि^सा^, नि सा रें सानिप, नि प म पसा, निप, नि म प^म^रे, निंसा

क्र. ९ राग–सारंग, सारीगम; द्रुत एकताल

प म रे सा निं सा रे म रे सा रे | प नि प म प म रे म रे निं सा |
c o o o o o o o o o – | o o o o o o – o o o o |
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५ ६

॥ अंतरा ॥

रे रे म प ऽ प नि नि सा नि सा | रें म रें नि सा नि प नि प |
o o o o o o o o o o – | – o o o o – o o – |
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५ ६

प सा नि सा प नि प नी | प नि प म प म रे म रे निं सा |
– o o – – o o – | o o o o o o – o o o o |
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५ ६

क्र. १० राग–सारंग, लक्षणगीत; त्रिताल

सारंग राग नटला दिसला बहुरूपी सजला अगाध होत परि इतर सुरा घेऊनि ल्याला ॥ धृ० ॥ घेत शुद्ध नी अनुलोमाला रि प वादी संवादी वदला रसिकजन मना तोषवीत दिन मध्याला ॥ १ ॥

–कै. ना. मो. खरेकृत

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

रे म प नि प मरे ऽ रे निं रे | सा निं निं सा रे रे म प म नि प |
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | — ० ० — ० ० — — ० ० — |
सा . रं . ग रा . ग न ट | ला दि स ला ब हु रू पी स ज ला |
+ ७ १ ३ + ७

म म प नि सां रें सां नि प प सां नि सां नि प मरे म | नि प म प
० ० ० ◡ ◡ ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ◡ ◡
अ ग ध हो . . त प रि इ त र सु रा . घे . | उ नि ल्या .
१ ३ + ७ १

नि प मरे रे म प नि प मरे ऽ रे निं रे |
◡ ◡ — ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० |
. . ला सा . रं . ग रा . ग न ट | ला
३ + ७

॥ अंतरा ॥

म म प ऽ प नि नि नि नि सां सां | रें मं मं रें सां सां नि सां रें सां
— ० ० ० ० — ० ० — — — | ० ० — — — ◡ ◡ ० —
घे त शु . द्ध नी अ नु लो मा ला | रि प वा दी सं वा . . दी
१ ३ + ७ १ ३ +

नि सां नि प | प रें सां रें नि सां नि प रें सां नि ऽ प नि प |
० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० — ० ० ० ० ० |
व द ला . | र सि क ज न म ना . तो प वी . त दि न |
७ १ ३ + ७

मरे रे म प म रे सा
— ◡ ◡ ◡ ◡ ० ०
म ध्या . . . ला .
१ ३

क्र. ११ राग—सारंग, झपताल

प्रभुनाम सुखधाम। आराम अभिमान ॥ धृ० ॥ भवभीति लोपते। शांति मन पावतें। पदन कधिं कांपतें। आधार अविराम ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

म रे रे म प प नि प म रे ऽ सा | म रे म प नि सां नि प म नि
प्र भु ना . म सु ख धा . म | आ . रा . . म . अ भि
१ ३ + ८ . १ ३ +

प म रे सा |
रा . . म |
८

॥ अंतरा ॥

म म प नि प नि सां नि सां ऽ | नि सां सां रें रें सां नि सां नि प |
भ व भी . ति लो . प ते . | शां . ति म न पा . व तें . |
१ ३ + ८ १ ३ + ८

प नि सां रें मं रें सां नि सां नि प | प नि सां रें नि सां नि प म
प द न क धिं कां . . प तें . | आ . . . धा . र . अ
१ ३ + ८ १ ३ +

नि प म रे ऽ सा |
वि रा . म |
८

'प्रभुनाम सुखधाम' म्हणून समेपासून पुढील 'आलाप ताना' घेणें.

१ निं निं सा ऽ सा रे म रे ऽ रे म प रे म रे निं सा |
आ . . . . . .
१ ३ + ८

२ सा रे म प नि प म प नी सां ऽ रें नि सां नि प म रे निं सा |
आ . . . . . .
१ ३ + ८

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

३ निं सा रे म प नी ऽ नि सां ऽ नि सां रें मं रें सां ऽ नि् प
आ . . . . . .
१ ३ + ८

म रे निं सा |
. . . . |

४ निं सा रे म प नि् प म रे सा निं सा रे म प नि सां नि् प
आ . . . . . .
१ ३

म रे सा निं सा रे म प नि सां रें सां नि् प म रे सा निं सा ऽ |
. . . . . |
+ ८

राग—खमाज

० या रागाला दोन निषाद लागतात. बाकी सर्व स्वर शुद्ध. आरोहांत रिषभ वर्ज्य.

वादी-गंधार; संवादी-निषाद; जाति-षाडव संपूर्ण; वेळ-रात्रीचा दुसरा प्रहर किंवा सायंकाल.

रागचें मुख्य अंग

ग म प ध नी ध प ध ग म ग

आरोह—सा ग म प ध नि सां

अवरोह—सां नि् ध प म ग रे सा

लक्षांत ठेवण्याच्या गोष्टी—खमाजासारखे इतरहि पुष्कळ राग दोन निषादांचे आहेत. त्यांत असा एक नियम आहे कीं, आरोहांत शुद्ध व अवरोहांत कोमल निषाद घेतात. या रागांत अवरोहांत दोन्ही निषाद जवळ-

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

जवळ घेतात. प्रथम शुद्ध, नंतर कोमल. शिवाय सां नि॒ ध म प ध म ग, असे स्वर अवरोहांत घेतात. त्यामुळें रागाचें स्वरूप स्पष्ट दिसतें. आरोहांत तार सप्तकांत प ध सां रें गं अशा तऱ्हेनें रिषभ घेतात.

आलाप

१ साग, सागमग, सागमपधगमग, ग^प म^प ग^रे सा

२ सा ग मधप, ध प म गप, ग म प धनि॒, नि॒धपधगमग, ग म

प धनिसां, सां^रें सांनि॒धप, धगमग, ग म प म ग रे ग^रे सा

३ ग म प ध निसां, नि॒ सां नि॒ ध प ध निसां, प ध सां रें^गं^रें सां,

सां^रें सांनि॒धप, ग म प धनी, पनी॒धप^ग गपमग, म^प ग^रे सा

क्र. १२ राग–खमाज, सारीगम; द्रुतएकताल

सा सा ग ग म प ध नि सां नि | सां नि॒ ध प ध म प ध म ग |

१ २ + ५ ६ १ २ + ५ ६

॥ अंतरा ॥

म ग म नि॒ प ध नि सां नि सां ऽ सां | नि सां नि सां ऽ रें ध सां

१ २ + ५ ६ १ २ +

नि॒ ध प | प ध सां रें गं सां नि सां रें नि॒ ध प | ग म प ध सां नि॒

५ ६ १ २ + ५ ६ १ २

ध प म ग रे सा |

+ ५ ६

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

क्र. १३ राग–खमाज, लक्षणगीत; त्रिताल

हा नित सुखद लागे खमाज आजी गाति जया बुधजन विमल सुरीं, घेऊनि उभय निषादा ॥ धृ० ॥ आरोहणिं सुर 'री' येईना स्थान विलोमीं सकल सुरांना। केले नृप मंत्री सुर गनीनां धम संगत जो ल्याला ॥ १ ॥

–कै. पं. ना. मो. खरेकृत

सां नि॒ ध प ध प म प ग ऽ म | प ऽ प ग प म ग सा ग म प ध
– ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | – ० ० ० ० – – ० ० ० ०
हा नि त सु ख द ला . गे . ख | मा . ज आ . जी गा ति ज या .
३ + ७ १ ३ + ७

नि सां | नि॒ ध प ध ग म ग सां नि सां ध नि॒ ध नि॒ | प ध नि॒
० ० | ० ० ० ० ० ० – – ० ० ० ० ० ० | ◡ ◡ ०
बु ध | ज न वि म ल सु रीं घे उ नि उ भ य नि | पा . .
१ ३ + ७ १

ध नि सां नि सां रें सां नि॒ ध
◡ ◡ ० ◡ ◡ ◡ ◡ ० ०
दा . . हा . . . नि त
३

॥ अंतरा ॥

म ग म प प नि ध | सां सां नि रें सां नि नि नि नि सां ध नि
– ० ० ० ० ० ० | – – ० ० – – ० ० ० ० ० ० ० |
आरो . ह णिं सु र | री ये ई . ना स्था न वि लो . मीं . |
+ ७ १ ३ + ७

सां रें नि सां ध सां नि॒ ध प म ग म प प प ध | सां नि॒ ध ग म ग
० ० ० ० ० ० ◡ ◡ ० – ० ० ० ० ० ० | – ० ० ० ० –
स क ल सु रां . ना . . के ले . नृ प मं . | त्री सु र ग नि ना
१ ३ + ७ १ ३

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

नि सां नि सां ध नि॒ ध नि॒ | प ध नि॒ ध नि सां नि सां रें सां नि॒ ध
o o o o o o o o | ◡ ◡ o ◡ ◡ o ◡ ◡ ◡ ◡ o o
ध म सं . ग त जो . | ल्या. . ला . . हा . . . नि त
\+ ७ १ ३

प ध प म प ग ऽ म |
o o o o o o o o
सु ख द ला . गे . ख | माज
\+ ७

वनमाली

क. १४ राग–खमाज, तीनताल

मधुर मुरली किती वनमाली। वनीं सुरमाला दुमदुमली ॥ धृ० ॥ येइ येइ हरि दर्शन देई। शोधितां तनू श्रमली ॥ १ ॥

प ध ग म ग सा ग म | प प प ध ग म ग सा ग म प ध नि
o o o o o o o o | o o o o o o – o o o o o o
म धु र म धु र किती | व न मा . ली . . व नीं . सु र मा
\+ ७ १ ३ + ७

सां सां | नि रें सां नि॒ ध ग म ग
o o | o o o o o o –
. ला | दु म दु म ली . .
१ ३

॥ अंतरा ॥

ग म ध नि॒ ध प ध | नि सां नि सां सां सां रें गं नि सां नि॒ ध प |
– o o o o o o | – o o – – o o o o o o o o
ये इ ये . इ ह रि | द र्शं न दे ई शो . धि तां . त नू . |
\+ ७ १ ३ + ७

प सां नि॒ ध प म ग रे सा
o o o o o o o o
श्र म ली . . . . .
१ ३

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

'मधुर मुरली किती' म्हणून पुढील 'आलाप ताना घेणें.

२ सा ग म प ग म प ध ग म ग
आ . . . . . .
१ ३

२ ग म प ध नि सां प नि ध प ग म
आ . . . . . .
१ ३

३ प ध सां रें गं सां नि सां रें सां नि ध प म
आ . . . . . .
१ ३

४ म म प ध नि सां नि ध प नि ध प म ग रे सा
आ . . . . . .
१ ३

५ ग म प ध नि सां रें गं रें सां नि ध प म ग रे
आ . . . . . .
१ ३

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

राग—देश

या रागाला दोन निषाद लागतात. आरोहांत गंधार धैवत वर्ज्य. बाकी सर्व स्वर शुद्ध लागतात.

जाति—ओडव-संपूर्ण, वादी—पंचम; संवादी—रिषभ; वेळ—रात्रौ.

रागाचें मुख्य अंग

नि् ध प ध म ग रे, गनिंसा

आरोह—सा रे म प नि् सां

अवरोह—सां नि् ध प ध म ग रे गनि् सा

लक्षांत ठेवण्याच्या गोष्टी—या रागाचा अवरोह सरळ न होता वक्र-रूपाने होतो. जसे—सां नि् ध प ध म ग रे, रिषभ पंचमावरच थांबल्याने जवळपासचे दुसरे राग होणार नाहींत.

आलाप

१ सारेनिंसा, सारमगरे, रेप, रेमगरेगनिंसा

२ सारेमगरे, रे म पनि्धप, मपनिनिसां, सांनिधप, धमगरे, रेप, रेमगरे, गनिंसा

३ सा रे म पनि्धप, मपनिनिसां, प नि् सां रे, रेंमंगं रे, गंनिसां, नि् सां रेंनि्धप, धमगरे, रेप, रेमगरे, गनि्सा

क्र. १५ राग—देस, सारीगम; द्रुतएकताल

रे रे म म प नि् ध प म ग रे | प सां नि् ध प म ग रे ग निं ऽ सा
० ० ० ० — ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

॥ अंतरा ॥

म म म प प प नि नि नि सां ऽ सां | नि सां रें रें मं गं रें गं नि
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० — ० ० ० ० ० ०
१ ३ + ५ ६ १ ३ + ५

ऽ सां | नि सां रें नि् ऽ ध प ध म ग रे | प नि् ध प म ग रे
० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० — | ० ० ० ० ० ० —
६ १ ३ + ५ ६ १ ३ +

ग निं ऽ सा |
० ० ० ०
५ ६

क्र. १६ राग–देश, लक्षणगीत; झपताल

आदेश गुरुचा, देसास गाई, सोरठ मधुर अंग विलसे सदाही ॥ ध्रु० ॥
मृदुनी रुचिर मेल ध ग नाहीं रोहीं। परि वादी संवादी संमत सताही ॥१॥
अवरोहणीं धे मृदु 'ग' स थोडा। शोभे सदा रूप निशिं यामिं दुजिया॥२॥

म रे ऽ म प प नि् ध प म ग रे | रे प म ग रे म रे ग निं सा ऽ |
आ . दे . श गु रु चा . . | दे . सा . स गा . ई . . |
१ ३ + ८ १ ३ + ८

निं सा रे म रे म प नि सां सां | नि सां नि सां रें नि् ध प
सो . र ठ म धु र अं . ग | वि ल से . . स दा .
१ ३ + ८ १ ३ +

ध म ग रे |
— ० ० |
ही . . . |
८

॥ अंतरा ॥

म प नी ऽ नि सां सां नि सां सां | प नि सां रें रें रें गं नि सां ऽ |
मृ दु नी . रु चि र मे . ल | ध ग ना . हीं रो . ही . . |
१ ३ + ८ १ ३ + ८

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

प रें सां ऽ रें नि ऽ ध ऽ प | रे म प नि सां रें नि ध पम ग रे |
प रि वा . दि सं . वा . दि | सं . म त स ता . ही . . . |
१ ३ + ८ १ ३ + ८

क्र. १७ राग–देस, झपताल

जोत्स्ना ही फुलता। फुलतसे ही तव। रातराणी पहा ॥ धृ० ॥ सौगंधे मरला। अनिल इथला पहा। सुखवित तव अहा ॥ १ ॥

सांनि ऽ ध प ध पम म ग रे ऽ | रे प म ग रे गरे ऽ ग निं सा |
जो . त्स्ना . ही फु ल ता . . | फु ल त से . ही . त व . |
१ ३ + ८ १ ३ + ८

मरे म प नी सां रें नि ध पम ग रे |
रा . त रा . णी . प हा . . |
१ ३ + ८

॥ अंतरा ॥

घम ऽ प नि नि सां सां रेंनि सां ऽ | प नि सां रें रें गं रें गं नि |
सौ . गं . धे भ र ला . . | अ नि ल इ थ ला . प
१ ३ + ८ १ ३ + ८

सां ऽ | रें नि ध प ध पम ग रे सा रे म प नि सां |
हा . | सु ख वि त त व अ . हा . . . . . |
१ ३ + ८

'जोत्स्ना ही फुलता' म्हणून पुढील 'आलाप' समेपासून घेणें.

१ सा रे म ग रे ऽ रे म प नि ध प ध म ग रे ऽ गनिं सा |
. . . . . |
१ ३ + ८

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

२ सा रे म प नि॒ ध प म प नि सां रें नि॒ ध प ध म ग रे ऽग निं सा
आ . . . . . .
१ ३ + ८

३ म प नि सां रें मं गं रें ग नि सां रें सां नि॒ ध प ध म ग रे ग निं सा
आ . . . . . .
१ ३ + ८

'जोत्स्ना ही' म्हणून कालातून पुढील 'ताना' घेणें.

४ निं सा रे म प नि॒ ध प म प नि सां रें सां नि॒ ध प म ग रे
आ . . . . . .
+ ३ ८ +

५ म प नि सां रें मं गं रें नि सां रें सां नि॒ ध प म ग रे निं सा
आ . . . . . .
+ ८

अहिल्या देवी स्मरण

क्र. १८ राग–देस, तीनताल

देवि अहिल्ये पुण्यतव स्मरण। अमर अससि तू भारत भूषण ॥ धृ० ॥ हृदयीं असुनी कुसुम कोमला। दाने दिधलीं दीन दुर्बला। न्यायनीतिनें सुखवि प्रजेला। धर्म रक्षणीं दे तन मन धन ॥ १ ॥ कठिण समय जरि प्राप्त जाहला। वज्र कठोरा बनुनी अबला। स्त्री सैन्यासह जाइ रणाला। राघो-वीरमणि शरण ॥ २ ॥

सां नि॒ ध प ध प म ग रे | रे प म ग रे ग निं सा रे म रे म प प
— ० ० — ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
दे वि अ हि ल्ये . | पु . ण्य त व स्म र ण अ म र अ स सि
+ ७ १ ३ + ७

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

नी सां | नी सां रें नि् ध प ध पम ग रे
० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ०
तू . | भा . . र त भू . प ण .

१ ३

॥ अंतरा ॥

म म म प प नी | नि सां नि सां ऽ नि सां प नि सां सां रें |
० ० — ० ० — | ० ० ० ० ० ० — — — ० ० ० |
ह द यीं अ सु नी | कु सु म को . म ला दा नें दि ध लीं |

\+ ७ १ ३ + ७

रें गं नि सां नि सां नी नि सां ऽ सां नि सां रें | सां नि् नि् ध प
— ० ० ० ० — — ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ०
दी न दु . ब ला न्या य नी . ति ने . . | सु ख चि

१ ३ + ७ १

पम ग रे रे म प ऽ प नी सां रें | नि् ध प ध पम म ग रे
— ० ० — ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ०
जे ला . ध र्म र . क्ष णीं . . | दे . त न म न ध न

३ + ७ १ ३

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

मुद्रकः—स. रा. सरदेसाई, बी.ए., एल्एल्.बी.,
नवीन समर्थ विद्यालयाचा ' समर्थ भारत ' छापखाना,
४१ बुधवार, पुणें २.

प्रकाशकः—श्री. रामचंद्र विनायक पटवर्धन,
भारतीय संगीत अलंकार, ब्लॉक नं. ११ ए, ४९५ शनवार पेठ, पुणें २.

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi

Digitization by eGangotri and Sarayu Trust. Funding by MoE-IKS

आमची सङ्गीत-संबंधीं प्रकाशनें

संगीत गौरव ग्रंथमाला, पुणें

बालसंगीत मराठी भाग १, २, ३ किं. प्र. १२ आ.

रागविज्ञान भाग १ ते ५ किं. २, २, २॥, ३, ३॥ रु.

तबला–मृदंगवादन पद्धती भाग १ मू. १॥

शालेय बालसंगीत भा. २ व ३, हिंदी बालसंगीत भा. १, रागविज्ञान भा. ६ वा, तबला–मृदंग वादन पद्धति भाग २

कागद मिळूं लागतांच हीं सर्व पुस्तकें लवकरच प्रसिद्ध होतील.

पुस्तकें मिळण्याचें ठिकाण—

व्यवस्थापक, संगीत गौरव ग्रंथमाला
४९५ शनवार, ३ रा मजला, ब्लॉक नं. ११ ए,
पुणें २

CC0. In Public Domain. Sri Sri Anandamayee Ashram Collection, Varanasi